

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Archeologische kennisbronnen

Archeologische kennisbronnen

Om goede en zorgvuldige keuzes te kunnen maken over de omgang met archeologisch erfgoed binnen de ruimtelijke ordening is kennis belangrijk. Met diverse kennisproducten ondersteunt de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed de archeologische monumentenzorg. In deze brochure vindt u een flinke greep uit onze kennisbronnen. De complete set kaartmateriaal en bronnen is ook te vinden op onze website www.cultureelerfgoed.nl/archeologie.

Bodemverstoringen herkennen en opsporen

Tallose handelingen kunnen de bodem en de eventueel aanwezige archeologie verstoren. Informatie hierover vindt u op onze website onder de kop 'Bodemverstoringen herkennen en opsporen'.

Archeologie en verstoring door bodembewerking

In deze synthese (RAM 257) zijn verschillende studies over verstoringen van bodem en archeologie bijeengebracht. Naast de effecten van grondbewerking in agrarische gebieden en hoe die zijn vast te stellen, bevat de studie informatie over verstoringen die op wijkniveau te verwachten zijn in bebouwd gebied.

Verstoringsbronnenkaart

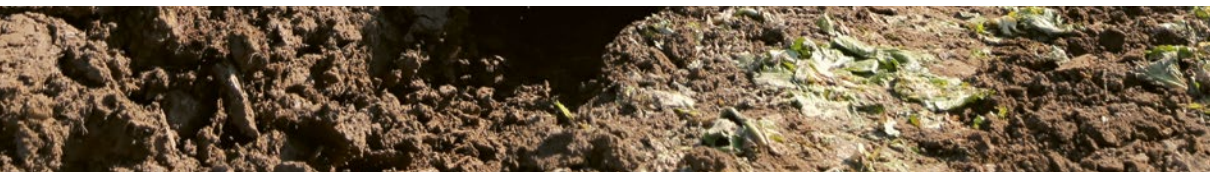
Deze kaart is een hulpmiddel om op lokaal niveau verstoringskans-kaarten te maken. Een kaartviewer toont digitale en analoge bronnen die u daarvoor kunt gebruiken. Een venster van de viewer geeft informatie over de kwaliteit van de bronbestanden voor gebruik in de archeologie.

Archeologievriendelijk bouwen

Deze handreiking laat zien hoe schade aan het bodemarchief door bouwwerkzaamheden kan worden beperkt. Het betreft veelvoorkomende en (potentieel) schadelijke ingrepen zoals ontgravingen, paalfunderingen, funderingen op staal en het belasten van de bodem.

Zettingskaarten: impact van bebouwing op archeologie

Van heel Nederland is per meter – tot 20 meter diep – in kaart gebracht hoe gevoelig de bodem is voor samendrukking of vervorming door bouwwerkzaamheden. Door de zettingsgevoeligheid in kaart te brengen, kunnen makers van bouw- en inrichtingsplannen rekening houden met de gevolgen die bebouwing heeft op de ondergrond en de archeologische resten die zich hierin kunnen bevinden.

Overzicht bronnen en kaarten

Het 'Overzicht bronnen & kaarten' van de website ontsluit informatie voor de archeologische praktijk. U vindt hier onder andere kaarten, datasets en web toepassingen. Naast de hieronder beschreven onderwerpen geeft deze plek toegang tot de archeologische database Archis en databases over dieren en planten in de archeologie en over het (inter)nationaal maritiem verleden. Ook de e-depots voor dendrochronologie en voor de Nederlandse archeologie (DANS) worden hier ontsloten.

Overzicht gemeentelijke archeologische kaarten

Een landdekkend overzicht van de verschillende typen kaarten van gemeenten, inclusief Caribisch Nederland, gebaseerd op ruim 1600 archeologische en cultuurhistorische kaarten die eind 2018 beschikbaar waren. Naast de mogelijkheid om te zien welke facetten van de archeologie op kaart zijn gezet, verwijst het overzicht naar de contactpersoon archeologie per gemeente.

Nationale onderzoeksagenda archeologie

De 'Nationale onderzoeksagenda archeologie' (NOaA) bevat de belangrijkste bovenregionale vragen waarop archeologisch onderzoek antwoord kan geven. Wilt u meer informatie voor een bepaalde gemeente, archeologische periode of type vindplaats? Met een paar klikken krijgt u een selectie van de belangrijkste onderzoeksvragen met literatuur plus een suggestie voor de uitvoering van het veldwerk.

Lokale onderzoeksagenda's archeologie

De viewer 'Lokale onderzoeksagenda's archeologie' verwijst naar gemeentelijke, regionale en provinciale archeologische onderzoeksagenda's.

Syntheses

Opgravingsrapporten leveren een schat aan informatie over het verleden. De 'Oogst voor Malta' studies bundelen deze kennis om antwoorden te geven op belangrijke onderzoeksvragen en zo tot nieuwe inzichten over het verleden van Nederland te komen. U vindt ze op de website onder 'Synthese archeologische onderzoeksrapporten'.

Website Archeologie op de kaart

De website 'Archeologie op de kaart' biedt een tijdreis door tien archeologische periodes, van de tijd van Neanderthalers tot en met de Tweede Wereldoorlog. Archeologie op de kaart, een initiatief van het Rijksmuseum van Oudheden en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, is bestemd voor een breed publiek en is gekoppeld aan de Canon van Nederland.

Prospectie op maat

Deze web toepassing geeft op basis van landschap en de verwachte archeologie, de beste methode voor prospectie. Het geeft u advies voor zowel het opsporen van vindplaatsen als voor het toetsen van een gespecificeerde verwachting. In onze factsheets vindt u bondige informatie over strategie en techniek van inventariserend veldonderzoek.

The screenshot shows the 'Landgebruik in lagen' web application. The interface is divided into several sections:

- Header:** 'Landgebruik in lagen' with a home icon and a navigation menu.
- Left Panel (Filters):**
 - Staatcommissie:** Includes 'behoud of water', 'hellingen', 'plateaus', 'sinds', 'droogdalbodems', and 'Rijn-Maasdelta' (with sub-options like 'behoud of water', 'restgulen', 'overstromingsvlakte', 'uiterwaarden', 'overslaggronden', 'stroom- en crevasseuggen').
 - Lage Maasterrassen:** Includes 'behoud of water', 'terrassen', 'restgulen', and 'rivierduinen'.
- Right Panel (Thema's):** Includes 'bewoning (inclusief verdediging)', 'begruwing', 'economie en infrastructuur', and 'rituelen'. There are also buttons for 'Toon beschrijvingen landgebruik (2)' and 'Diepe informatie indicatie'.
- Map:** A central map showing a geographical area with various colored overlays representing different land use layers. A red crosshair indicates the current location.
- Bottom Panel:** A search bar with the text 'Geef een straat, postcode, plaats of coördinaat op' and a 'Zoek' button. There is also a 'Transparantie (60%)' slider and navigation arrows.

Archeologische landschappenkaart

Op de archeologische landschappenkaart worden 26 landschappen en hun bijbehorende landschapszones onderscheiden. Zo kunt u archeologische verwachtingen aan bepaalde zones toekennen. Daarnaast helpt de kaart bij het bepalen van de juiste methoden en technieken om de verwachte archeologische resten op te sporen.

Paleogeografische kaarten

De paleogeografische kaarten maken inzichtelijk hoe het Nederlandse landschap er gedurende de laatste 10.000 jaar heeft uitgezien. In aanvulling op de kaarten tonen vijf tijd-diepte profielen op welke diepte archeologisch erfgoed uit verschillende perioden in de kustregio's aanwezig kan zijn.

Landgebruik in lagen

Deze web toepassing helpt archeologische verwachtingen uit te splitsen naar periode en diepte. Hiervoor zijn archeologische landschappenkaarten voor de diepere ondergrond gemaakt en modellen voor landgebruik voor de landschappelijke elementen van deze kaarten gedefinieerd. In de webapplicatie zijn die gecombineerd opvraagbaar.

Begraven landschappen

De viewer 'Begraven landschappen' helpt om inzicht te krijgen in de diepteligging van archeologische resten door het tonen van de verschillende landschapszones van Nederland in verschillende tijdsperioden en hun verwachte diepteligging.

Indicatieve kaart militair erfgoed

Deze kaart geeft een landelijk overzicht van de (verwachte) ligging van ondergronds en bovengronds militair erfgoed. De kaart is een initiatief van Stichting RAAP en wordt door hen onderhouden.

Archeologie in Nederland

De kaartviewer 'Archeologie in Nederland' toont onder andere alle archeologische rijksmonumenten en een grote selectie van behoudenswaardige archeologische terreinen. De kaarten die de afzonderlijke gemeenten maken geven voor deze laatste terreinen echter de meest recente stand van zaken.

Verwachtingskaarten Maasdal en rivierengebied

Archeologische verwachtingskaarten tonen gebieden en zones waar de kans bestaat om archeologische resten aan te treffen. Deze kaarten zijn beschikbaar voor het Maasdal tussen Mook en Eijsden en voor het uiterwaarden rivierengebied in Midden-Nederland.

Geomorfologische kaarten westelijke Waddenzee en Markermeer

Deze basis-GIS-kaarten vormen historische geomorfologische kaartensets van zowel de westelijke Waddenzee als het Markermeer. Ze brengen de waterbodems, geschiedenis, het historisch gebruik, de geologische opbouw, morfologische veranderingen, vondstlocaties en verstoringen in beeld.

Geoarcheologische zoneringskaart voor de Noordzee

Deze kaarten en het bijbehorende rapport geven een globaal beeld van mogelijke locaties van prehistorische landschappen in de Noordzee. Ze vormen de basis voor beleid en onderzoek op de Noordzee.

Vegetatiereconstructies in Twente

In het project 'Van wildernis naar cultuurlandschap' is de vegetatieontwikkeling in Twente tijdens verschillende perioden van het Holoceen in kaart gebracht op basis van palynologische, bodemkundige en archeologische gegevens. Ook zijn hiervan *artist impressions* gemaakt. Het onderzoek was een initiatief van de Universiteit Leiden in samenwerking met ADC Archeoprojecten.

Op de hoogte blijven van nieuwe kennisbronnen en informatie?

Wilt u op de hoogte blijven van de ontwikkelingen op het gebied van archeologische monumentenzorg? Meldt u zich dan via de website aan voor onze nieuwsbrief archeologie.

Colofon:

Uitgave van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed [2019]
Foto's: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Vragen?

Neem contact op met de Infodesk: info@cultureelerfgoed.nl of bel (033) 421 7 456
